

za citiranje:  
Bošnjak, K. (2020). Uticaj uprostorenja liminalnog na fenomen granica u kontekstu idoluma eshatona abrahamskih religija. *Sophos*(13), 65-84.

# Utjecaj uprostorenja *liminalnog* na fenomen granica u kontekstu *idoluma* eshatona abrahamskih religija

Katarina Bošnjak

Arhitektonski fakultet Univerziteta u Sarajevu

e-mail: [katarinab@af.unsa.ba](mailto:katarinab@af.unsa.ba)

mentor: v. prof.dr. Jasenka Čakarić, dia

## Apstrakt

Od svog začetka, čovjek promišlja o porijeklu ljudi i svijeta, pokušavajući objasniti *magične sile* koje su dovele do ljudske egzistencije. Na isti način, pokušava razumjeti put koji ga čeka nakon presijecanja ovozemaljskih spona duše zarobljene u liminalnoj egzistenciji na zemlji.

Značaj religijske misli u stvaranju granica, koje se eventualno *preslikavaju* u prostor, naročito se ogleda upravo u eshatološkim promišljanjima i doslovnoj interpretaciji prostornosti eshatoloških metafora. Kartezijanska priroda čovjeka predisponira na promišljanje svijeta kroz fascinaciju liminalnošću, što se ogleda u unutarnjem i vanjskom svijetu čovjeka. Zbog kontekstualne srodnosti, rad razmatra uprostorenje liminalnosti u eshatološkom idolumu tri najzastupljenije abrahamske religije na prostoru jugoistočne Evrope – judaizam, kršćanstvo i islam.

Prostorno kodiranje liminalnog u eshatološkom idolumu, prepoznato u kozmografskoj organizaciji svemira, definira liminalnost u vertikalnom smislu, te uspostavlja (prostornu) hijerarhiju u nivoima ostvarenosti duše, što se, posljedično, prepoznaje u prostornoj koncepciji društvene hijerarhije ovozemaljskog života. Egzegeza prostornosti eshatoloških idoluma, prepoznaje horizontalnost liminalnosti uslovljenu progresijom duše kroz arhitektonski definirane okvire, po uzoru na *imago mundi*, koja otkriva doslovnu prostornu interpretaciju doktrine separacije (na kojoj počiva Sudnji dan) na osnovu moralne hijerarhije.

Kompleksnost kretanja duše kroz liminalne stadije, svedena na dijagramski prikaz njene transformacije u skladu sa religijskim kanonom, ukazuje na život, kao referentnu tačku za ontološku transformaciju nakon njega. Stoga je obilježen jasnim okvirima – pragovima, u koje je čovjek *utkao* elemente prostornosti. U njima je tražena mogućnost identifikacije arhetipskog koncepta granice, što otvara mogućnost za razumijevanje prirode čovjeka i procesa *upisivanja* te prirode na socio-prostorni kontekst.

**Ključne riječi:** eshatologija, abrahamske religije, liminalnost, fenomen granica, arhetip, uprostorenje